

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระเบียบและนโยบายการจัดสรรสิทธิประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้จากการวิจัยของประเทศไทยและต่างประเทศที่มีแนวทางการจัดสรรสิทธิประโยชน์ไว้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม
2. เพื่อจัดทำ “แนวทางการจัดสรรสิทธิประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้จากการวิจัย” ที่สามารถปรับใช้ได้ตามความเหมาะสมของแต่ละหน่วยงาน

วิธีการวิจัย

1. ศึกษาและวิจัยข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการจัดสรรสิทธิประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้จากการวิจัยของหน่วยงานต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ บทความ ฐานข้อมูลต่างๆ เช่น Internet และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. เข้าร่วมประชุม คุยงานและพบปะผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรสิทธิประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศที่มีการดำเนินงานแล้วอย่างเป็นทางการ
3. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา วิจัย และเข้าร่วมคุยงานในต่างประเทศ เพื่อเปรียบเทียบนโยบายการจัดสรรสิทธิประโยชน์ที่ได้จากทรัพย์สินทางปัญญาของไทยและต่างประเทศ
4. สรุปและจัดทำแนวทางการจัดสรรสิทธิประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้จากงานวิจัยที่เหมาะสมกับประเทศไทย
5. นำผลการศึกษาและแนวทางที่ได้มาสังเคราะห์และยกร่างจัดทำมาตรฐานการจัดสรรสิทธิประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้จากงานวิจัย โดยให้ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ที่สำคัญ
6. จัดการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการและระดมสมอง เพื่อนำเสนอและรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่าง “มาตรฐานการจัดสรรสิทธิประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้จากการวิจัย” จากผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิจัย และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาและปรับปรุงแก้ไข

7. นำข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นที่ได้จากการประชุมมาสังเคราะห์และนำไปปรับปรุงแก้ไขร่าง เพื่อจัดทำ “มาตรฐานการจัดสรรสิทธิประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้จากการวิจัย” ฉบับสมบูรณ์ที่มี ลักษณะเป็นมาตรฐานกลางที่สามารถยืดหยุ่นได้ เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสมของแต่ละหน่วยงาน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางในการจัดสรรสิทธิประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้จากการวิจัยของ หน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัย และหน่วยงานผู้ให้ทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า

กรณีความเป็นเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ในส่วนของหน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัย ปัจจัยที่มีผลในการที่หน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัยจะเรียกร้องความเป็นเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่

(1) สถานะของผู้ประดิษฐ์/ผู้สร้างสรรค์ ในกรณีที่ผู้ประดิษฐ์/ผู้สร้างสรรค์เป็นข้าราชการ พนักงาน องค์กรของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ บุคลากรของมหาวิทยาลัย หรือลูกจ้าง ในกรณีนี้ หน่วยงานต้นสังกัดจะเป็น เจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดขึ้น ถ้างานนั้นอยู่ในหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลดังกล่าว

(2) ลักษณะของงานที่สร้างสรรค์ ในกรณีนี้จะมีการแยกหลักเกณฑ์การพิจารณาความเป็นเจ้าของ สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างสิทธิบัตรและลิขสิทธิ์ออกจากกัน กล่าวคือ โดยทั่วไปถ้าเป็นงาน สิทธิบัตรแล้ว หน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัยจะเป็นเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดขึ้น ถ้าเป็นงาน ในหน้าที่ความรับผิดชอบ แต่ถ้าเป็นงานลิขสิทธิ์ นอกจากหลักเกณฑ์เรื่องสถานะของผู้สร้างสรรค์แล้ว งานดังกล่าวจะต้องไม่ใช่งานดั้งเดิม เช่น หนังสือ บทความ หน่วยงานต้นสังกัดจึงจะเป็นเจ้าของสิทธิใน ทรัพย์สินทางปัญญา

(3) เงินทุนที่ใช้ในการสร้างสรรค์ ในกรณีที่หน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัยให้เงินทุนสนับสนุน การวิจัย ทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดขึ้นจะเป็นของหน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัย

(4) สิ่งอำนวยความสะดวก/ทรัพยากร/สาธารณูปโภคที่ใช้ในการสร้างสรรค์ ในกรณีที่มีการใช้ สิ่งอำนวยความสะดวก/ทรัพยากร/สาธารณูปโภคของหน่วยงานต้นสังกัดในการสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญ ในกรณีนี้ หน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัยจะเป็นเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดขึ้น

สำหรับในส่วนของผู้ให้ทุนนั้น ในกรณีของต่างประเทศ ผู้ให้ทุนจะให้ความเป็นเจ้าของสิทธิใน ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นของหน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัยแต่เพียงผู้เดียว โดยผู้ให้ทุนอาจจะคงสิทธิ บางประการในการใช้ทรัพย์สินทางปัญญานั้น แต่ถ้าเป็นผู้ให้ทุนของประเทศไทยจะมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ ผู้ให้ ทุนเป็นเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาแต่เพียงผู้เดียว และ ผู้ให้ทุนและผู้รับทุนเป็นเจ้าของสิทธิใน ทรัพย์สินทางปัญญาร่วมกัน อย่างไรก็ตาม ในกรณีของการเป็นเจ้าของร่วมกันนั้นมีปัญหาหลายประการ เช่น เจ้าของร่วมฝ่ายใดจะเป็นผู้ดำเนินการในการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา หรือนำทรัพย์สินทางปัญญาไป ใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ประกอบกับ หากจะอนุญาตให้ใช้สิทธิหรือโอนสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

ให้แก่บุคคลอื่นจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากเจ้าของร่วมอีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ก่อนที่จะได้มีการลงนามในสัญญา จึงควรที่จะต้องตกลงกันเกี่ยวกับคู่สัญญาฝ่ายที่มีสิทธิในการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา โดยในการพิจารณาว่าหน่วยงานใดจะเป็นผู้จัดการจัดการ ควรคำนึงถึงความพร้อม ประสบการณ์ และศักยภาพของหน่วยงานดังกล่าวเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

กรณีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากทรัพย์สินทางปัญญา ในกรณีนี้ ถ้าเป็นในส่วนของหน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัย จะมีการแบ่งปันผลประโยชน์เป็น 2 รูปแบบ คือ การแบ่งปันแบบคงที่ โดยผู้ประดิษฐ์/ผู้สร้างสรรค์ และหน่วยงานต้นสังกัดจะได้รับเปอร์เซ็นต์การแบ่งปันที่คงที่ โดยไม่ขึ้นกับจำนวนรายได้ที่เกิดขึ้นจากการอนุญาตให้ใช้สิทธิ ซึ่งสัดส่วนการแบ่งปันที่ผู้ประดิษฐ์/ผู้สร้างสรรค์จะได้รับ จะอยู่ระหว่าง 30-50% ส่วนอีกรูปแบบหนึ่ง เป็นการแบ่งปันแบบไม่คงที่ โดยผู้ประดิษฐ์/ผู้สร้างสรรค์ และหน่วยงานต้นสังกัดจะได้รับเปอร์เซ็นต์ผลประโยชน์ผันแปรตามรายได้ที่เกิดขึ้น ซึ่งโดยทั่วไป เมื่อรายได้ที่ได้รับมีจำนวนน้อย ผู้ประดิษฐ์/ผู้สร้างสรรค์ จะได้รับการแบ่งปันในอัตราที่ค่อนข้างสูง และเมื่อรายได้สูงขึ้นหน่วยงานจะแบ่งรายได้ให้แก่ผู้ประดิษฐ์/ผู้สร้างสรรค์ลดลง และแบ่งรายได้กลับคืนแก่หน่วยงานเพิ่มมากขึ้น แต่ถ้าเป็นในกรณีของผู้ให้ทุนนั้น หน่วยงานภาครัฐที่เป็นผู้ให้ทุนวิจัยในสหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร จะไม่ขอรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ส่วนผู้ให้ทุนในประเทศไทย เมื่อมีผลประโยชน์เกิดขึ้น จะต้องแบ่งปันบางส่วนให้แก่ผู้ให้ทุนด้วย

ข้อเสนอแนะ

แนวทางการจัดสรรสิทธิประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้จากการวิจัยที่ได้นำเสนอในการศึกษารายนี้ พัฒนามาจากความหลากหลายของหน่วยงานผู้ให้ทุน และหน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัย ดังนั้น หน่วยงานใดที่จะนำไปปรับใช้คงต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมขององค์กร และลักษณะของทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดขึ้น ตลอดจนความพร้อมและการยอมรับของนักวิจัย นอกจากนี้ แนวทางดังกล่าวครอบคลุมเฉพาะในเรื่องการจัดสรรสิทธิประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้จากการวิจัย ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาเท่านั้น ทั้งนี้ การบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาควรครอบคลุมถึงเรื่องสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การเปิดเผยผลงานวิจัยต่อหน่วยงานต้นสังกัด การขัดกันของผลประโยชน์ รูปแบบของผลประโยชน์ตอบแทนจากการอนุญาตให้ใช้สิทธิ รูปแบบและลักษณะของสัญญาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาของหน่วยงานต่างๆ มีส่วนส่งเสริมและกระตุ้นให้มีการสร้างสรรค์ผลงานทรัพย์สินทางปัญญาใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

Objectives

- 1) To study policy concerning benefit sharing of intellectual property arising from research work in a comparative perspective;
- 2) To propose a guideline on benefit sharing of intellectual property arising from research work that may be adopted to individual agency.

Methodology

- 1) Studying and analyzing information relating to benefit sharing policy from both primary and secondary sources;
- 2) Attending conference and interviewing professionals whose background involve technology management in countries whose technology transfer practice is already in place;
- 3) Analyzing and synthesizing the information received from 1) and 2);
- 4) Summarizing and preparing a draft of benefit sharing guideline appropriate for the use in Thailand;
- 5) Arranging a brainstorming seminar among stakeholders for comments on the proposed draft; and
- 6) Revising and finalizing the draft guideline that can be referred or used in some agencies.

Result

According to the study, the findings found out two main concerns relating to intellectual property arising from research works namely: ownership and intellectual property right management. Concerning

the ownership issue, circumstances to take into consideration when researcher's department/agency shall claim or acquire intellectual property ownership are as followings:

- 1) A case whereby researcher or creator are personnel of the agency, including but not limited to government officer, government employee or agency's employee,
- 2) A case whereby research work is invented or created under different type of intellectual property protection. First, in a case of patent, researcher's department shall own the invention invented under the coursework. Second, in a case of copyright, besides a creator's working status, researcher's agency may own the copyright work only when such work is created under the coursework,
- 3) A case whereby research work is funded by researcher's department,
- 4) A case whereby agency's facilities are mainly used for the research work.

In a case of funding agency, in other countries like the United States of America or Japan, a grant contractor is entitled to the ownership of the funded research. Contrasting to the practice in those countries, the ownership of funded research in Thailand can be divided into two groups; first, funding agency is a sole owner of funded research and second, funding agency and grant contractor is a joint-owner of funded research. Nonetheless, such joint-ownership raises certain problems in the real practice. For instance, in a case of licensing, a joint-owner needs the consent of the other party prior to license or transfer the title of such research work to the third party. To prevent any problem that may occur, prior to execute an agreement, it is recommended to clear all issues of ownership and intellectual property right management. As for the latter, factors to take into consideration for intellectual property management are the readiness, experience, and capability of each party.

Concerning the benefit sharing scheme, benefit sharing can be divided into two types namely, a flat rate and a progress rate. As for the former type, inventor/creator and their agency is entitled to the benefit generated from the research work. The benefit shall be shared basing on an arranged percentage, most of which is ranged averagely between 30 and 50%. As for the latter type, allocated benefit is subject to the earning income. The lower the benefit is, the higher benefit to be sharing to the researchers. The just mentioned scenario is the practice done in most universities. However, if it is the case of funding agencies, unlike funding agencies in the United States or the United Kingdom, funding agencies in Thailand is still entitled to the return of benefit that is generated from their funding.

Suggestion

The proposed benefit sharing guideline under this project is based and developed on fact findings and the variety of institutional background. Therefore, in adopting this guideline to the practice in each institution, it is highly recommended to consider factors such as institutional culture, type of intellectual

190570

properties arising from research work, capability of agency or unit in charge of this matter. In any circumstance, it is important to note that benefit sharing is only one part of the whole picture of intellectual property management. There are other issues in a need of higher attention and examination, such as invention disclosure means, conflict of interest, licensing protocol, standard contract that involves intellectual property management. Therefore, in order to strengthen intellectual property management system, it is significant to learn all necessary tools that could help putting the system in place.